

Wie zijn wij en wie waren zij?

*Identiteit en identificatie
in het geschiedenisonderwijs*

6^e
NATIONAAL
GESCHIEDENIS
ONDERWIJS
CONGRES

Webinars 13-28 april

Een Surinaamse familie
komt aan op Schiphol,
6 augustus 1974.
Foto Rob Croes/Anefo,
Nationaal Archief

Een digitaal congres

Tussen 13 en 28 april organiseert de VGN in samenwerking met de geschiedenisafdeling van de Erasmus Universiteit Rotterdam een serie digitale nascholingsworkshops over de thematiek 'Wie zijn wij en wie waren zij? Identiteit en identificatie in het geschiedenisonderwijs'. Deze nascholingsworkshops komen overeen met de workshops en lezingen voor het congres dat gepland was op 13 maart 2020 maar vanwege corona niet kon doorgaan.

Nationale identiteit

Sinds een aantal jaar staat de Nederlandse nationale identiteit weer volop in de publieke en wetenschappelijke belangstelling. De voornaamste aanleiding daarvoor is te vinden in brede maatschappelijke ontwikkelingen als globalisering, individualisering en Europeanisering. De discussie over de Nederlandse identiteit wordt echter op het scherpst van de snede gevoerd in de context van de snelle ontwikkeling van Nederland tot een multiculturele samenleving.

De 'globalisering binnen de grenzen van Nederland' is de aanleiding voor 'identiteitsvragen', die ook tijdens dit congres aan de orde zullen komen. De centrale vraag is: wiens geschiedenis is herkenbaar in het Nederlandse geschiedenisonderwijs? En hoe verloopt dat identificatieproces?

Door in het verleden te stappen kunnen we het heden vaak beter begrijpen. Deze identiteit ligt ook niet voor altijd vast, maar kent – net als de beschrijving van de geschiedenis – een ontwikkeling. Identiteit en identificatie raken het geschiedenisonderwijs in de kern. In de huidige globaliserende samenleving eisen individuen en groepen hun identiteit, maar ook zeker hun erkenning op. Herinneringen, het verleden en de samenleving hebben invloed op identiteitsvorming.

In zes workshops en twee lezingen voor geschiedenisdocenten wordt deze thematiek vanuit verschillende perspectieven benaderd en worden concrete aanbevelingen gedaan voor in de lespraktijk. De workshops vinden verspreid plaats tussen 13 en 28 april (aanvangstijd 20 uur tot 21.00 uur).

Programma

Alle webinars starten om 20:00 uur en duren ongeveer 1 uur. De workshops vinden plaats op Zoom.

Dinsdag 13 april 20:00

Wie zijn wij en wie waren zij? Identiteit en identificatie in het geschiedenisonderwijs door Susan Legêne (VU Amsterdam)

Woensdag 14 april 20:00

Hoe maak ik mijn geschiedenisles tot een bron van identiteitsvorming? door Koen Henskens en Rémi Hartel

Donderdag 15 april 20:00

Europa als vak apart door Marc van Berkel (HAN)

Dinsdag 20 april 20:00

Op zoek naar sporen van de Nederlandse identiteit in de krant door Maaïke Napolitano

Woensdag 21 april 20:00

Grote gebeurtenissen als heroriëntatiemomenten van identificatie en identiteit. De casus van 9/11 in de Verenigde Staten, Frankrijk en Nederland door Thijs van Dooremalen

Donderdag 22 april 20:00

Analysing historical figures to understand how and why they are perceived differently and to what extent this has shaped Dutch identity door Katria Tomko. (Voertaal Engels)

Maandag 26 april 20:00

Over klauwende leeuwen en rijzende fenixen. Geschiedenisonderwijs in Vlaanderen als slagveld van rivaliserende identiteiten en botsende canons door Karel Van Nieuwenhuysse (KU Leuven)

Woensdag 28 april 20:00

Het Plakkaat van Verlatinge: geboortepapieren van Nederland of van universele waarde? door Anton van Hooff en Daan Schuijt

Deelname aan een webinar kost € 7,50. Toegang tot alle webinars kost € 40,00. Wie zich opgegeven heeft voor het fysieke congres van 2020 kan gratis deelnemen aan dit webinar.

De webinars

Dinsdag 20 april 20:00

Dinsdag 13 april 20:00

Wie zijn wij en wie waren zij? Identiteit en identificatie in het geschiedenisonderwijs

Susan Legêne (VU Amsterdam)

■ Susan Legêne reflecteert op hedendaagse relaties met een meervoudig verleden. Dat betreft leerlingen, leraren en de bredere schoolgemeenschap, het gaat over lesstof en lesvormen, en om de omgang met geschiedfilosofie, levensbeschouwing en de identiteitsvraag wie wij zijn. Die vraag naar identiteit kan helpen om in de praktijk van het geschiedenisonderwijs de blik op het verleden alle kanten op te laten gaan. Biedt de herziening van de canon hiervoor handvatten?

Susan Legêne is hoogleraar politieke geschiedenis en decaan van de Faculteit der Geesteswetenschappen aan de Vrije Universiteit.

Woensdag 14 april 20:00

Hoe maak ik mijn geschiedenisles tot een bron van identiteitsvorming?

Koen Henskens en Rémi Hartel

■ Het geschiedeniscurriculum als startpunt voor discussies over identiteit, normen en waarden. Door in de geschiedenisles de historische inhoud niet centraal te stellen, maar als opstap te gebruiken, kun je leerlingen bewust maken van wat hun identiteit vormt, van hun normen en waarden. Door een beeld over het verleden te spiegelen aan hun eigen identiteit en mening, heb je altijd inclusief onderwijs. Niet het gekozen voorbeeld uit het verleden, maar de leerlingen in het heden staat centraal. Bij een multiculturele klas zullen juist de verschillen in mening, normen en waarden centraal staan. Waarom heeft niet iedereen dezelfde normen en waarden, wat zit daarachter? Waarom is het één belangrijker voor de ene leerling dan bij

de ander? Wat vormt je identiteit dan? In de workshop wordt gepropageerd om niet zozeer meer historische inhoud (over andere moederlanden) toe te voegen, maar de historische inhoud meer dienend te maken en daardoor het onderwijs inclusiever.

Koen Henskens en Rémi Hartel zijn lerarenopleider en vakdidacticus aan de tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen. Zij zijn al jaren kernleden van Actief Historisch Denken. Koen heeft zich afgelopen jaren vooral gericht op inleving en gamedidactiek en Rémi heeft zich gespecialiseerd in morele vorming in het geschiedenisonderwijs.

Donderdag 15 april 20:00

Europa als vak apart

Marc van Berkel (HAN)

■ 'Europa' neemt in het (geschiedenis) onderwijs vaak een marginale positie in; vaak is het thema gepolitiseerd en komen alleen de Europese instituten aan bod. Over de bredere betekenis van de historisch gegroeide Europese samenwerking gaat het echter niet. In het onderwijs geldt de Europese Unie als een ongeliefd, want ingewikkeld en saai thema, dat weinig aanknopingspunten lijkt te bieden met de identiteiten en leefwerelden van leerlingen. Europa wordt nauwelijks als onderdeel van de geschiedenis van Nederland gezien, terwijl belangrijke politieke besluiten werden en worden genomen op nationaal én Europees niveau. In deze workshop zullen we verkennen in welke mate het mogelijk en wenselijk is om – via geschiedenisonderwijs – leerlingen vertrouwd te maken met een 'Europese identiteit'. Is het nodig of wenselijk dat leerlingen zich (leren) identificeren met Europa?

Marc van Berkel is historicus, onderzoeker en lerarenopleider aan de HAN. Zijn onderzoeksterreinen zijn pedagogische en didactische omgang met Holocaust en genociden, herdenkingscultuur en onderwijsbeleid in post conflict societies, geschiedenisdidactiek en analyse van lesmethoden

Op zoek naar sporen van de Nederlandse identiteit in de krant

Maaïke Napolitano

■ Waar vind je een betere afspiegeling van de Nederlandse identiteit dan in de krant die dagelijks bij alle Nederlanders op de deurmat valt? Bovendien biedt de krant de mogelijkheid om onze identiteit vanuit verschillende invalshoeken te bekijken en vind je er naast het dagelijkse nieuws, ook sport, cultuur, politiek, economie enzovoorts. Kortom: alle bestanddelen van de Nederlandse identiteit!

Op Delpher.nl worden ruim 110 miljoen pagina's uit historische, Nederlandse kranten, boeken en tijdschriften gratis beschikbaar gesteld voor iedereen. De pagina's zijn stuk voor stuk op woordniveau doorzoekbaar, dus eenvoudig per thema in de klas te gebruiken. In deze workshop wordt uitgelegd wat Delpher precies is en hoe het werkt. Daarna zullen we aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden bekijken hoe u Delpher morgen concreet in uw klas kunt gebruiken. Uiteraard is er ook ruimschoots de gelegenheid voor vragen en discussie over het gebruik van Delpher in de klas.

Maaïke Napolitano werkt bij de Koninklijke Bibliotheek als coördinator van Delpher. Voordat zij bij de KB ging werken, studeerde zij geschiedenis in Utrecht en stond zij enige tijd zelf voor de klas. ▶

Woensdag 21 april 20:00

Grote gebeurtenissen als heroriëntatiemomenten van identificatie en identiteit. De casus van 9/11 in de Verenigde Staten, Frankrijk en Nederland

Thijs van Dooremalen

■ Grote gebeurtenissen gelden als momenten waarop maatschappelijke en politieke veranderingen zich in een sneltreinvaart voor kunnen doen. Dit geldt ook voor processen van identificatie en identiteit. Processen van insluiting en uitsluiting, van herdefiniëring van een nieuw 'wij' en 'zij', vinden vaak deels hun oorsprong rond grote gebeurtenissen. Het doel van deze workshop is tweeledig. Allereerst zal een perspectief worden geboden hoe zulke processen kunnen worden geanalyseerd, aan de hand van de casus van 9/11 in de Verenigde Staten, Frankrijk en Nederland. Vervolgens zullen aanknopingspunten worden gegeven voor hoe identificatie- en identiteitskwesties aan de hand van grote gebeurtenissen kunnen worden behandeld in de les.

Thijs van Dooremalen is politiek socioloog. Afgelopen september promoveerde hij aan de Universiteit van Amsterdam op een proefschrift over de framing van 9/11 in Amerikaanse, Franse en Nederlandse parlementaire debatten, kranten en beleidsdocumenten. Momenteel is hij werkzaam als docent bij het Instituut Politiek Wetenschap van de Universiteit Leiden.

Donderdag 22 april 20:00

Analysing historical figures to understand how and why they are perceived differently and to what extent this has shaped Dutch identity

Katria Tomko

In deze workshop is Engels de voertaal.

■ This teaching strategy focuses on the analysis of key figures from the past – recent or ancient. It asks students to focus on a single figure to analyse how they are perceived or remembered in different places. Students are encouraged to look at historical interpretations of these

figures – from text to monuments to modern media – to work out how each country or region perceives them. Are they perceived positively or negatively? Students are asked to investigate the historical context behind these perceptions to suggest reasons why these figures are perceived in such ways.

Maandag 26 april 20:00

Over klauwende leeuwen en rijzende feniksen. Geschiedenisonderwijs in Vlaanderen als slagveld van rivaliserende identiteiten en botsende canons

Karel Van Nieuwenhuyse (KU Leuven)

■ In deze lezing wordt stilgestaan bij wat 'identiteit' is. Het concept draagt immers veel en verschillende betekenissen in zich. Vervolgens wordt de driehoeksverhouding identiteit-natie-geschiedenisonderwijs voor België (een natiestaat in verval) en Vlaanderen (een natiestaat in wording) in een historisch perspectief geduid. Ook in Vlaanderen wil de regering een canon van de geschiedenis invoeren. Van hieruit rijst dan de existentiële vraag naar waartoe geschiedenisonderwijs moet dienen in deze 21ste-eeuwse, steeds globaler en diverser wordende samenleving. Gereflecteerd wordt over historisch denken als einddoel van geschiedenisonderwijs, en haar verhouding tot identiteitsconstructie, gecanoniseerde geschiedbeelden en gemeenschapsvorming.

Karel Van Nieuwenhuyse is hoofddocent aan de onderzoekseenheid geschiedenis van de KU Leuven. Hij is verantwoordelijk voor de educatieve master cultuurwetenschappen. Daarbinnen is hij ook verantwoordelijk voor de vakdidactiek geschiedenis en de lerarenopleiding geschiedenis. Daarnaast is hij programmadirrecteur van de Universiteitsbrede POC Educatieve Master.

Woensdag 28 april 20:00

Het Plakkaat van Verlatinge: geboortepapieren van Nederland of van universele waarde?

Anton van Hooff en Daan Schuijt

■ In samenwerking met Anton van Hooff van de stichting Nederlandse Onafhankelijkheid, heeft Daan Schuijt met scholieren van het Picasso Lyceum in Zoetermeer een drastisch verkorte, hertaalde versie van het Plakkaat van Verlatinge geschreven ten behoeve van de bovenbouw van het onderwijs. Is het een stuk van 'ons' Nederlanders of vertegenwoordigt het universele waarden? Is het revolutionair of niet meer dan teruggrijpen op middeleeuwse privileges? De deelnemers worden aan het werk gezet met een aantal ideeën. Ze worden ook uitgedaagd eigen voorstellen te ontwikkelen. Het werkmateriaal bestaat uit een exemplaar van het aangepaste Plakkaat.

Anton van Hooff was hoofddocent klassieke geschiedenis en vakdidacticus klassieke aan de Universiteit Nijmegen.

Daan Schuijt is geschiedenisleraar op het Picasso Lyceum in Zoetermeer en redactielid van Kleio, tijdschrift van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland.